

Unitatea

DIRECTOR:
Dr. AUGUSTIN POPA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRATIA
BLAJ — JUD. TÂRNAVA MICĂ

INSERATE:

Un șir garmond: 6 Lei. La
publicări repetate după
invoială

REDACTOR:
Prof. DUMITRU NEDA

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 200 Lei
Pe 6 luni . . . 100 Lei
Pentru străinătate 400 Lei

Foaie bisericească-politică — Apare în fiecare Sâmbătă

Școala pierzării

Voinicii satelor pleacă sub steag... Li privim
cu mândrie și cu mare, cu adâncă îngrijorare.

Armata ne e dragă. O vrem sănătoasă,
entusiastă. O școală a dragostei de neam, a spi-
ritului de ordine, a respectului față de autoritate
și lege. Simțul datoriei și al jertferei de sine tre-
buie să înflorească în rândurile ei, ca și lumina-
rea minții, îmbogățirea cunoștințelor, înfruntarea
greutăților și mulțumirea cu puțin. — Virtuți ce-
tățenești, pentru cultivarea cărora armata poate
fi și trebuie să fie școală incomparabilă.

Din nenorocire însă mai este și alt ceva:
școală a pierzării. Vătorile multor păcate cloco-
tesc în jurul cazarmei, în traiul ei comun, în
ispitele ce-o înconjoară, în vătămășagul orașului
mare care zăpăcește pe tinerii veniți dela coar-
nele plugului.

Și asta nu ajunge. O primejdie și mai mare
ți paște. Inșăși credința lor e pusă la grea încercare.
Regulamentele militare nu se potrivesc tot-
deauna cu duhul evangheliei. Trebuie să fim feri-
ciți dacă se silesc să rămână în armonie cel puțin
cu slova ei. Și asta, mai bine mai rău, se silesc
s-o facă. Avem cler militar — ortodox, firește;
noi uniții nu prea avem intrare prin regimente!
— la parade și serbări se face slujbă bisericească,
jurământul se face pe cruce. — Totuși, câtă drep-
tate are d. D. Belu care publică în revista „Vii-
torul” din 1 Decembrie 1932, câteva amintiri
proaspete din viața de teterist, ajungând la con-
cluzia: „armata influențează, în mare măsură, în
rău sufletul țărănesc”. De ce? Iată și răspunsul lui:

„Prin cele 3—4 garnizoane pe unde-am fost
nevoit să umblu în vremea unui an de militarie,
am constatat că atitudinea foarte multora dintre
ofițeri, față de ceea ce a lui Dumnezeu, este dea-
dreptul batjocoritoare. Vă inchipuiți acum, ce se
poate petrece în sufletul unui soldat, crescut în
frica lui Dumnezeu, când aude pe superiorul său
vorbind în batjocură despre preot, despre biserică,
despre Dumnezeu. Mi-aduc aminte cu câtă nedu-
merire m'au întreat odată, la regiment, câțiva
soldați: oare de ce lege-or fi domnii ofițeri, de nu
prea vor să știe nimic de obiceiurile noastre creș-
tinești? Nu cumva d-lor or fi pe o cale mai bună?
— Așa, foarte mulți soldați se duc la vetrele lor
cu credința zdruncinată, cu sufletele amărâte...”

O mare nenorocire. Pentru ei, cari își pierd
singura mare bucurie și rază în viață. Pentru
satul în care pilda vieții lor revoltate și destră-
mate samând pierzare. Și în ultima analiză, pentru
țară. Fiindcă fără credința în Dumnezeu, toate
virtuțile militare sunt flori de păpădie, pe care
le imprăștie întâia suflare de vânt, întâia bubui-
tură de tun dușman. Dacă nu-i Dumnezeu și suflet
și evanghelic, nu mai este nici datorie pentru patrie!

Asta ar trebui s-o înțeleagă cărmuitorii țării
și ai armatei. Din bună vreme. Ca nu cumva
miliardele grele pe care le sacrificăm an de an
pentru tunuri și pentru uniforme, să nu fie spre
pierzare țării, ucizând sufletul și credința soldatului.
Din vina și purtarea ofițerului privilegiat!

Demagogie cucernică

Scurt tâlc modern la o cuvântare patriarhală, ținută în
vederea bugetului

(*) Ca toate mișmele ce se respectă,
demagogia e multiformă. Schimbă haina și
tonul după vreme și loc. Uneori îmbracă cojoc
și opinci și descarcă tunete de revoltă în adu-
nări populare. Altă dată, învălțată în rassă și
potcap, se revarsă în valuri de duioasă tân-
guire și plânge, în accente de tropar fune-
bral, dreptatea îngropată, ori suspină în fum
de tămâie după sacra egalitate. Și între aceste
două extreme, o gamă infinită de variațiuni și
nuanțe, răutatea cărora este de regulă în ra-
port invers cu brutalitatea înfățișării, forma
cea mai blândă fiind cea mai primejdioasă.

O mică capodoperă, în genul din urmă,
ne-a furnizat nu de mult Săcătatea Sa Miron,
Patriarhul ortodoxiei române. A vorbit în Se-
nat, la 25 Ianuarie c. Și-a spus cuvântul la
legea reducerii salariilor funcționarilor. — A
vorbit frumos. Așa cum i-se șade unui Pa-
triarh cu barbă albă, în Senatul țării, la o
temă de durere generală. A plâns răutatea
vremilor. A afirmat voința bisericii de-a suferi
și a se jertfi cu voie bună, pentru țară. De va
fi nevoie, „patriotismul ne va îndemna să ne
mulțumim cu un leu pe lună”. Numai să se
ceară jertfă egală dela toți!

La această frază din cuvântare, steno-
graful Senatului observă: „Aplauze, aprobări”.
Aprobăm și noi, din toată inima. Mai ales că
prin această ipotetică reducere la un leu, pier-
dem mai puțin decât Patriarhul, care se dove-
dește deci mult mai generos și mai patriot decât
noi. Oricum: cerem și noi egalitate de trata-
ment pentru toți slujbașii țării. Asta mai ales
când e vorba de sacrificii.

Măsură egală și proporțională, justă, să
întrebuințeze guvernul în tratamentul aplicat
diferitelor culte din țară. Să nu nedreptățească,
în special, Biserica dominantă, „cele 13—14
milioane de ortodoksi, de români curați, pe
umerii, pe jertfele și pe oasele cărora zace
viitorul întregirii acestui neam, — căci cele
800 000 de suflete de morți al războiului ultim,
sunt fiil Bisericii mele — nu vor dormi lini-
știți în mormintele lor de jertfă mucenicească
pentru neam, dacă vor ști, că Biserica lor, a
cărei cruce trebuie să zacă la căpătâul lor
de morți, este tratată mai mașter decât cele-
lalte culte și dacă nepoții și strănepoții lor
sunt considerați ca cetățeni de a doua clasă
față de fil alor culte, chiar neromâni!”

Fie-ne îngăduit, Săcătate, să aplaudăm
și noi și să protestăm. Așa o neleguire nu-l
iertat să se întâmple! Și tocmai cu oropsita
biserica dominantă! E ne mai pomenit! —
Dar, în definitiv, în ce s-a arătat până acum
această strgătoare nedreptate? Patriarhul ne
spune: „Astăzi situațiunea este așa, că eu

lucru cu trei referenți și alte culte, care au ca
și mine două milioane de suflete, în mai multe
eparhii, au 52 de referenți... Eu nu pot admite,
ca Biserica mea, care are 13 milioane de su-
flete să aibă 72 de protopopi plătiți din bu-
getul statului, pe când o altă biserică, care
are de 13 ori mai puține suflete să aibă... 82
de protopopi, plătiți din acelaș buget al sta-
tului. Ce logică de guvernământ e asta?” —
„Foarte grav”, a spus atunci un glas îndușat.

Foarte grav! repetăm și noi. Cu atât mai
grav, cu cât este mai falșă această înfățișare
a situației. Și este; în măsură patriarhală! Mai
întâi fiindcă, de dragul efectului, nu se prea
controlează jongleria cifrelor. Numărul sufle-
telor și consilierilor ortodocși și neortodocși,
prezintă variațiuni supărătoare. La fel, în atâtea
articole și memorii dreptmăritoare, calcularea
sumelor bugetare ce revin diferitelor confesiuni
Dar asta nu-i vina Patriarhului. — Vina lui
însă este alta: smulge din buget o poziție
izolată (consilieri și protopopi) spre a dovedi
marea nedreptate ce se face ortodoxiei. Falș
și greșit. Cu acest fel de argumentare patriar-
hală, noi va trebui să spunem, că nedreptate
grozavă ni-se face nouă, fiindcă: noi nu avem
patriarh, nici cântăreți, nici facultăți de teolo-
gie în universitate ș. a. — Așa nu se poate
argumenta. Cultele având organizație și de-
numiri de funcțiuni diferite, comparația între
bugetele lor se poate face numai în întregime,
pe sume totale, nu pe poziții singuratică. Nu-
mai așa se vede proporția exactă a ajutoa-
relor ce primește fiecare dela stat.

Apoi, în această comparație bugetară, nu
trebuie uitat un element prevăzut de lege și
necesar dreptei judecări: nevoile reale ale sin-
guraticelor culte și regiuni. Alta este situația
în Ardeal și alta dincolo de Carpați. Nu din
vina noastră. Așa ne-a rămas din frământarea
veacurilor. Mozaicul de credințe și confesiuni
care trăiesc împletite și învrăstăte pe melea-
gurile ardelene, pot fi judecate numai la ele
acasă, și se pot compara numai între ele. Se
poate face, deci, o comparație între ajutoarele
ce primește dela stat biserică unită și, de altă
parte, biserică ortodoxă din Ardeal; ele trăind
între aceleași împrejurări și având aceleași
nevoi de pastorație. Procedând altfel, se calcă
alături de lege și de dreptate. — Ori, noi am
arătat în repețite rânduri, în presă și memorii,
cu date și cifre cari nu sufăr contradicție, că
în raport cu ortodoxia ardeleană, noi uniții
am fost și suntem mereu nedreptățiți. În propo-
rție cu numărul sufletelor, frații dreptmări-
tori din Ardeal au sume mai mari în bugetul
statului decât noi. La nevoie vom reveni și
vom repeta cifrele. — Avem însă impresia, că

e de prisos. Cărmuitorii ortodoxiei le cunosc bine. Le uită însă ori decâteori se îmbie ocazia. Cum i-s'a potrivit acum, la Senat, părintelui Patriarh. Atunci dispăre, ca prin farmec, icoana dreptății și se aruncă în foc falanga înspăimântătoare a canonicilor și protopopilor uniți. Așa cere demagogia.

Simțul creștin și interesul adevărat al ortodoxiei ar porunci însă altfel. Și anume: să judece, chiar și Patriarhul, fără patimă, cu dreptate. Și să caute, el în primul loc, a se înțelege cu reprezentanții celorlalte confesiuni. Nu-s canibali nici ăștia. Și, poate, ar reuși să găsească singuri măsura dreptei împărțiri a ajutoarelor de stat. Si astfel împăcați, ar putea susține față de stat, într'un glas, dreptatea tuturor. Căci, adevărul este, că nedreptățiți sunt cu toții, preoții tuturor cultelor. Din vina cărmuirilor, de sigur. Dar și din vina conducătorilor ortodoxiei, cari în totdeauna au preferat să se certe cu celelalte culte, decât să lupte pentru dreptatea tuturor! — Până când va continua această demagogie cucernică și păgubitoare?

După trei decenii. Dumineca trecută și-a ținut adunarea generală *Reuniunea „Sf. Maria” a femeilor române unite din Cluj*. Cu mai multă însuflețire și cu mai multă sărbătoare decât altă dată. Adunarea a fost, adevărat, un mic jubileu. Societatea a împlinit 30 ani de viață. Este cea mai bătrână societate feminină din Cluj, ceea ce, deși e vorba despre femei, constituie un titlu de mândrie și bucurie.

Activitatea de trei decenii, — cele mai sbrucumate și mai glorioase de cari s'a învrednicit neamul nostru — descrisă în frumoase cuvinte de către Dna *Livia Boilă*, prezidenta atât de zeloasă a societății, justifică deplin această sfântă mândrie. Cuvântul spus, în numele Preasfințitului *Iuliu* de către pâr, canonic *I. Agârbiceanu*, stăruie asupra marelui meniri ce revine activității de viitor a reuniunii, în vâltoarele morale prin care trece societatea zilelor noastre. — Raportele generale, prezentate de secretară: Dș. *Cornelia Rebreanu* și casieră: dna *Letiția Simu* dau bune nădejdi pentru continuarea spornică a muncii din trecut. Organi-

zarea secției religioase, organizarea unei reușite serii de conferințe, o bogată activitate caritativă, cantina populară din Cordoș și Dâmbul Rotund etc. sunt realizări atât de frumoase, încât au meritat pe deplin cuvintele de mulțumire și însuflețite felicitări pe cari adunarea generală le-a exprimat Doamnei Prezidente și întregului comitet, prin graiul dlui adv. *Ioachim Tolciu* și prof. *Dr. Al. Borza*. După ce dna *Ana Pop* a salutat Reuniunea în numele societății „Crucea Roșie” și pâr. *Laurențiu Nicoară* i-a exprimat recunoștința filialelor, adunarea s'a închis într'o atmosferă de înaltă însuflețire și cu voința fermă de a merge înainte pe drumurile Domnului. — Faxit Deus!

F. O. R.

E noua înjghebare creștină dela Cluj: Frăția Ortodoxă Română din Ardeal și Banat, a cărei temelie s'a pus Duminecă, 5 Martie a. c. în ființa de față a Patriarhului Miron și a aproape tuturor chiriarhilor ortodocși din aceste două provincii.

Dacă putem da crezământ celor relatate de unele ziare, scopul noii frății este, pe de o parte adâncirea vieții religioase individuale, pe de alta afirmarea principiilor creștine în viața publică a neamului. Scopurile sunt, deci, aproape aceleași, ținând seama bine înțeles de interesele deosebite ale Bisericii Ortodoxe, ca și ale Agru-lui.

De aceea ne bucurăm că ideea creștină a mobilizat o nouă tabără, decisă să lupte cu energie pentru idealuri atât de mărețe. Și ne bucurăm, fiindcă suntem încredințați că noua viață religioasă, atât individuală, cât și colectivă, nu se poate închipui decât pe temeiul de adevăr; și anume pe temeiul adevărului veșnic. Adevărul ne va face liberi și fericiți. Și mai suntem încredințați de un lucru: că, nu odată, în căutarea și aflarea adevărului religios, apoi în afirmarea principiilor creștine în viața noastră publică, F. O. R. și AGRU vor fi alături, luptând cot la cot. Adevărul în toate domeniile, deci și în cel religios, este numai unul.

Logic și firesc este, deci, ca el să ne unifice. De aceea s'a adus nu odată asemănarea, că cercetătorii adevărului sunt ca drumeții plaiurilor. Unii apucă un plaiu sau o cărare: alții, alta. În vârful muntelui se întâlnesc, însă, cu toții, ori din care ținut ar fi plecat, fie dela Răsărit, fie dela Apus; fie dela Mizăzi, fie dela Mizănoapte.

Când acum o sută de ani profesorii universității din Oxford: Pusey, Newman și Palmer au înființat o societate cu scopul de a combate catolicismul, se știe ce rezultat au obținut. Cercetătorii s'au convins că ceice au deviat din calea adevărului n'au fost catolicii, ci anglicanii și în general sectarii secolului al 16-lea. Urmarea încă e cunoscută. John Newman a mărturisit credința catolică în 1845, iar doi ani după aceea (1847) s'a hirotonit și, ca membru al Congregației Oratorienilor, s'a întors în Anglia, devenind rectorul universității catolice din Dublin (Irlanda). Pilda lui au urmat-o și alți cercetători serioși ai adevărului religios, dintre care cităm pe celebrul scriitor William Faber, pe Henry și Robert Wilberforce, frații episcopului anglican din Oxford cu același nume; iar în zilele noastre Robert Hugh Benson, fiul arhiepiscopului anglican de Canterbury, alt scriitor cu mare nume, caută și găsește liniște sufletească în măntuitorile învățături ale creștinismului, unul pentru toată lumea, adică universal sau catolic.

Amintim toate acestea, fiindcă dacă a fost și este cu puțință o mare mișcare pentru apropierea anglicanilor de catolici, despărțiți într'un ocean întreg de dogme și practici religioase fundamentale deosebite, cu atât mai posibilă este apropierea ortodocșilor de catolici, separați numai prin vreo două puncte de crez, de atâtea ori așa de rău înțelese și acestea.

Să ne iubim unii pe alții, ca, într'un gând, să mărturisim!

Capătul unui litigiu. Se iscăse din bun senin, și peste orice așteptări, între mâna de Greci uniți din Athena și conașionalii lor ortodocși. Aceștia, ca adevărați dominanți ce se simt, fără să-și bată mult capul cu libertatea

□ □ Foiața „Unirii” □ □

Fuga lui Cipariu în Muntenia la 1849

Cazul dela Râul-Sadului și Paștile la Râmnicu-Vâlci

De Alex. Lupeanu-Melin

În ziua de Duminecă 11 Martie 1849, armata lui Bem se afla în fața Sibiului, iar imperialii căutau potcoave de cai morți pe la Sighișoara. La Șura-Mare bubuiau tunurile din greu și, în timpul acesta, generalul Pfersmann prânzea fără grijă în compania unui ofițer superior din corpul de geniu. Colonelul Skariatin, comandantul trupelor rusești, se afla cu tunurile și cazacii săi în fața năvălitorilor, fără să-i poată opri. Viteaza gardă națională săsească, plecată și ea cu mare alai din Piața Mare, până să sosească la câmpul de luptă s'a evaporat prin mahalale. Sibiul era pierdut.

Membrii Comitetului Național Român, *Aug. Treboniu Laurianu*, *T. Cipariu*, *Sim. Bârnuțiu*, *Florian Micaș*, *Nicolae Bălășescu* și *Ioan Bran*, au simțit situația încă de dimineața și se adunaseră la locuința lui Timotei Cipariu în Strada Urezului. Barițiu a crezut că poate prinde niscai știri mai precise la comandamentul garnizoanei și s'a dus să turbure dela masă pe liniștitul Pfersmann, care i-a și tras o dojană de pomână. Ceialalți membri ai comitetului erau în aștep-

tare și își dădeau seama că de va cuceri Bem Sibiul n'are să le fie moale, precum a și pățit-o bătrânul Benigni, redactorul dela „Sibebürger Bote”, în aceeași zi, la prima năvală a „chientșilor” unguri.

Era ora mesei de prânz și, în locul mâncării, în odaia lui Cipariu năvălește „Ciorbagi-Pașa” adică elevul *Toader Borza* *), „credințel” comitetului, care altădată pune masa, iar acum, speriat rău, în loc de: „Poștiți la ciorbă domnilor!” strigă cât îl lua gura:

— Grăbiți domnilor, care în cătrău, că acuma nu-i glumă. Bem se apropie și de loc e aici!

O bubuitură grozavă de tun clătină fereștrile, întărind informațiile speriate ale lui „Ciorbagi-Pașa” cum era poreclit credințelul *Borza*. Membrii comitetului s'au și risipit ca făina orbului, mergând câțiva să împacheteze arhiva, iar Cipariu luând pe *Ciorbagi-Pașa* cu sine și un cufăr înfioat de cărți, a plecat în grabă mare spre *Rășinar*. Era ora 2 după masă și vuetul luptei se auzea furtunos în partea opusă a orașului, pe câmpia de către Șura-Mare.

În *Rășinar* Cipariu a tras la protopopul *Sava Popovici Barcianu*, unde se mai găseau câțiva refugiați. Seara sosește din urmă vestea că Bem a intrat în Sibiu și husarii au împușcat pe Benigni, iar ungurii din oraș au răgușit stri-

gând „Eljen Kossuth!” A doua zi alte vești comunicau intenția revoluționarilor unguri de-a pune mâna pe toți membrii comitetului românesc, pe preoți și pe alți cărturari. Protopopul *Barcian* a făcut repede rost de-o călăuză, plătită cu 40 de zloți, în jurul căreia s'au adunat însași gazda casei, *Cipariu* cu *Ciorbagi-Pașa*, popa *Bratu* din *Rășinar*, fratele protopopului, și seminaristul *Suciu*.

Încă în aceeași zi fugarii au ajuns la „*Colibe*”. Iar seara la ora 6 pleacă spre *Valachia*, ocrotitoarea din toate vremurile a Ardelenilor năpăstuiți. Călătorie grea toată noaptea, până la ora 2, când au sosit la *Râul Sadului*.

Cipariu în notele sale *), luate chiar în drum, cu creionul, nu pomenește nimic de pățania dela acest râu, ceea ce până la un punct este de înțeles, căci „eroul” întâmplării care s'a desfășurat aci, a fost el însuși. Însă *mama poetului Octavian Goga*, care pe cât știu era fiica preotului *Bratu* din *Rășinar*, mi-a povestit odată duioasa pățanie a marelui cărturar dela *Blaj*, pe care venerabila matroană o cunoștea dela părintele său:

Când a venit *Cipariu* să fugă peste munți, era primăvară schimbătoare, când zloată, când soare. Și *Râul Sadului* venea mare, umflat de topirea zăpezilor. Fugarii l-au ajuns noaptea, de era întunec-păcură și nu se vedea mâna.

*) Mai târziu preot în Șaroșul unguresc, Valhid și Boarta.

*) Păstrate în original în Biblioteca Centrală din *Blaj*.

de cult acordată de Constituția elenă și altor culte decât cel al cărui șef e Preasfințitul Papadopoulos, au dat în judecată pe Grecii uniți. Chipurile: neopăgânii aștia atentează la existența ortodoxiei, și deci și a statului elen, prin faptul că mărturisesc crezul Romei, dar poartă camilafcă, și rasă, și barbă, întocmai ca dreptcredincioșii propovăduitori ai luminii ce pleacă din Fanar. (E vorba de preoți). Prin urmare vinovați făcându-se morții, justiția să spună cuvântul de osândă, pârșii, durere, neavând atare putere!

Decât că li-s'a infundat zeloșilor apărători ai ortodoxiei neobizantine. Justiția și-a spus cuvântul, declarând că nu-i cazul pentru procedură penală, și că deci, din partea sa, incidentul e închis. Sentința judecătorească, de sine înțeles, a produs mare consternare în rândurile papadopolitene. Mai ales că le-a fost declarată de neîntemeiată și acuza de proscelitism ce o ridicaseră împotriva pâr. episcop unit Calavassy, și a preoților de pe lângă el. S'a constatat doar atâtă că, în toată vremea, casa acestora a fost și este deschisă tuturor nevoiașilor, și nime dintre cei ce intră aci nu lese alungat, ori cu mâna goală și cu inima nemângăiată. Nimeni nu-i aduce aci cu sâla, nici nu-i ține cu forța. Și dacă totuși se simt bine, și doresc să rămână pentru totdeauna în legăturile dragostei pe care o văd din fapte, nu o aud numai din vorbe, cine-i poate învinui pentru asta, și cine are dreptul să-i opriască pe ei, respectiv să pedepsiască pe cei ce le fac bine, fără să pretindă ceva în schimb dela ei. Trecerea religioasă mai puțin ca ori ce.

Ca să nu rămână de tot umilită de acest verdict al justiției, ortodoxia atheniană a făcut și ea o faptă de milostenie, — vorba vine, — a premiat serviciile delatorului (un anumit N. Constantinidis), ridicându-l la treapta preoției. Și nu-i eschis ca respectivul aci să se simțiască acasă, după ce Preasf. Calavassy, care-l încredințase cu instruirea orfanilor ce îngrijia la reședința sa, i-a arătat ușa, căci îl prinsese pe Kir Constantinidis... furând. — De-acum încolo însă, pace. Și-a găsit sacul petecul. Ori mai degrabă întors: petecul și-a regăsit sacul. Și s'a sfârșit și cu o înscenare. pe cât de necreștină, pe atât de ridicolă.

Datoria luptei

— Gânduri în fața vieții —

Poetul Coșbuc meditănd asupra vieții o identifică cu lupta: o luptă-i viața. Luptă continuă, dărză. Bătălie pe un teren imens, cu dușmani nenumărați. Așii spun că viața e mișcare. Poți să fii viu fără a te lupta. Poate fi viața o lungă pasivitate, un fel de quasi-amorfire, ce se manifestă doar în digestie și moralitate.

Ambele aforisme corespund realității. Căci primul înțeles îl cuprinde și pe al doilea. Tot un fel de sforțare e și pasivitatea, ba, prelungită exagerat, e o luptă mai crâncenă decât activitatea. Munca aduce oboseala. Oboseala odihna. Odihna recreația, iar recreația o satisfacție naturală. Un mers normal și satisfăcător. Trândăvia încă aduce oboseală, dar oboseala asta nu aduce odihnă adevărată, deci e exclusă recreația și mulțumirea. Tot o cale parcursă un efort depus. — O luptă-i viața!

În continuare, zice poetul: „Deci te luptă, cu dragoste de ea, cu dor“. Cuvinte cu adânc înțeles. Dator e omul să lupte, să se trudească toată viața. Nu pentru că așa spun marii gânditori ci pentru că e porunca, ba mai mult, e însăși esența vieții. Și oamenii o împlinesc. Cu patimă și frenezle. Leneși nu există, nu pot exista. Toți luptă cu toate puterile fizice și psihice. Toți vor ceva, toți aleargă, asudă, se străduiesc. Toată lumea, milioanele de oameni, — ca ansamblu, — sunt un adevărat câmp de bătălie. — „Deci te luptă, cu dragoste de ea, cu dor“.

Ce e interesant însă e altceva: e obiectivul acestor frenetice străduinți. Până aci, legea se aplică tuturor, fără excepții. Ce dă însă vieții diferite nuanțe e ținta, scopul ei. Aici oamenii se diferențiază la infinit. Nu sunt poate doi inși să aibă doruri și aspirațiuni perfect identice. Fiecare își are ambiția și „idealul“ său. Și ce e și mai interesant e, că mulți inșiși nu știu ce vor, ori în același timp, cu același efort urmăresc atingerea mai multor obiective, uneori fundamental deosebite. În acest punct viața e un nesfârșit amestec de amestecături.

Idealurile sunt multe și grozav de deosebite: dela crima cea mai abjectă până la jertfirea vieții în folosul semenilor. Dela hrănirea trupului până la științele cele mai abstracte. Dela satisfacerea pasiunilor pur trușesti până la pasiunea celei mai înalte armonii și estetice. Dela pofta de răsbunare și proasta ambiție de a fi mai mult decât altul — un fel de canibalism spiritual — până la iubirea și apostolatul evanghelic. Între aceste și alte contraste sunt și infinite puncte dorite și urmărite de fiii Evei și ai Mariei. Sus e frumusețea, moralitatea, sufletul, — jos imoralitatea, animalitatea, trupul. Între ele scara nemărginită a punctelor intermediare: câmpul veleităților și a jumătăților de idealuri. Încotro se îndreaptă asaltul, lupta? Căci puncte sunt cu dor dorite și cu sânguință urmărite?

E greu urcușul și pușini îl urcă. Sus pe culmi, în aureolă cerească, pușini muritori ajung. În schimb e îmbulzeală pe povârniș. Mai ales în jurul câtorva „idealuri“, plasate destul de aproape de pământ, ușor văzute și îndrăgite de toată lumea, e o învălmășeală infernală. Nu se cruță nici o oboseală, nici o jertfă, toate mijloacele sunt uzate: e bunăstarea materială. Alt „ideal“ râvnit e satisfacerea unor instincte ce se abat și la alte fapte de vreo două ori pe an. Alte mulțimi se precipitează în imediata apropiere a acestor două mari „idealuri“: să smulgă din cazanul „bunătăților“ mândria vieții, admirația pigmeilor și alte minunății ejusdem farinae.

Iar sus pe coastele înverzite și luminate ale virtuții să străduiesc îngândurați câțiva singuratici. Dragostea de suflet, iubirea abstracțiunii — singura realitate statornică — anomalii ce nu se iau în seamă.

O, da, toată lumea se luptă cu dragoste și dor, căci viața e luptă. Numai că adevărata luptă — viața — e pentru apărarea patriei, împărăției adevărate și neplătoare, unde e bogăția și fericirea neînșelătoare, — sau pentru aprofundarea și împlinirea învățurii acelei împărății, — nu luptă pentru beneficii josnice și pentru plăcerea de a face victime. Asta deși e luptă, dar e un abuz de viață. Mai bine nu s'ar fi născut acel „luptător“.

Pr. Ioan Borza

Sosiți la apă, ce puteau să facă? Că groaza de „chientesi“ îi mâna din urmă. Ciobanul-călăuză caută un vad și o ia pe deantregu', prin apă. Popa Bratu după cioban. Și ceialalți asemenea. Li tăiau șivoalele ghețoase până peste genunchi și, uneori, până la brâu. Dar dă Dumnezeu și scapă, cu hainele leoarcă și cu sufletele degerate.

Se scutură ei, săracii, cum pot și dau să-o ia la talpă înainte, spre granița izbăvitoare de pe culmi. Însă cuiva din ceată îi dă în gând, să zică:

— Ia stați, oameni buni, să ne numărăm, că pe izbeliștea asta s'ar fi putut întâmpla, să rămâie careva în râul

Când se socoteau așa, de dincolo de ape, din urmă, se auzi un glas desnădăjduit, rugător, ca din altă lume:

— Nu mă părăsiți, fraților, că eu am rămas dincoace și prea vulesc apele râului...!

Cipariu era om firav la făptură și pușintel. Nu îndrăznise să între în apă și dărdăia de frig pe mal între sghiaburile de piatră.

Popa Bratu om voinic ce era, a intrat pentru a doua oară în râu și a căutat cu luare aminte pe bietul întârziat. Aflându-l, l-a săltat în cârcă și s'a afundat pentru a treia oară în șivoalele repezi.

Nu era o slujbă plăcută să orbecăiești prin apă până în brâu cu un om în spate. Popa Bratu, Dumnezeu să l odihnească, era om bun la inimă, însă șugubăț nevoie mare. Și când

era pe la mijlocul râului, ce-i trece prin minte? — Părințele dela Blaj, cum spunea-i că te cheamă?

Cipariu se ținea vârtos cu amândouă mâinile de gâtul Popii Bratu și răspunse:

— Țipariu îmi zice.

— Țipariu?

— Așa.

— Locul Țipariilor este în apă! Te-o lăsa dar aci, părințele, unde ți-e locul! — Și făcu un gest ca de aruncare în undele ghețoase.

Cipariu, săracu, înfricat cum era de necazurile zilei, nu prinsese gluma popii și, înspăimântat peste măsură, se ruga:

— Fie-ți milă măcar de învățătura mea, părinte, și scoate-mă la mal!

Preotul din Rășinar se propti și mai bine în bolovanii râului și, strângând și mai cu putere prețioasa povară din spate, îmbună pe Cipariu:

— N'ai nici o grijă, dragă părințele, că să rămân eu aci în undele negre, și te scap. Oamenii-ca Sfinția Ta nu se nasc mulți pe lume și nașia noastră tare-i lipsită de învățătură! Prinde-mă bine și hai cu ajutorul lui Dumnezeu la mal...!

Așa a și fost. Cipariu a trecut râul Sadului fără să-și ude nici poala hainei iar popa Bratu sgriburea ca un țigan, în fuiagul vântului de munte. Tot acolo își mai scapă și Ciorbăgi-Pașa pălăria peste hurceaguri, care pierdută a

rămas, de pomana lui Bem, spaima Sibiului și a bieților fugari.

Miercuri dimineața, în 14 Martie, bejenarii se găseau în vârful muntelui la „Comandă“, unde petrecuseră câteva ceasuri de chinuri grozave. Comanda era o baracă amărită de lemn, fără ușă, fără ferești, plină de zăpadă, adusă de vânturi de pe culmile apropiate. Uzi cum erau din râul Sadului, fugarii au aprins un foc de veacuri să prindă un pic de căldură. De foc zăpada prinse a se topi, și nu era chip să se așeze jos. S'au prăjit cum au putut, chirciți pe vine, pârindu-și fețele în dogoarea flăcărilor, iar dela spate îi lua crivățul geros, care năvălea prin ușă și pe ferestri.

Coborând la vale spre Lotru, unde se împreună acest râu cu Valea Galbenă, au pătimit alte neajunsuri, nu mai puțin grele ca la Râul Sadului. O spune Cipariu în notițele sale așa de simplu și de laconic:

— „Trecem Galbina de 10 ori: 1° prin apă; 2° călare pe două prăjini; 3° pe frunte de ghiață; 4° pe un brad; 5—8° pe punte de ghiață; 9° pe punte făcută; 10° pe punte de ghiață“.

Seara, în 15 Martie, sosesc în comună la Voineasa unde sunt arestați de către Muscali și aspru cercetați, sub bănuiala că sunt spioni. Au noroc cu primarul comunei, om al lui Dumnezeu, care-i vede Români și îi ia în grijă. Li duce la căldură în olaturile sale și le așterne o masă scundă cu trei picioare, pe care le așează o mămăligă cât roata carului, o stra

Opinia publică

de prof. Ion Covrig-Nonea

Expresia *opinia publică*, transpusă în termeni populari, înseamnă părerea mulțimii, *gura lumii*. Ceeace se ilustrează prin ea este felul cum văd *cei mulți* într-o chestiune oarecare, adeziunea masei pentru o idee sau un fapt, *oportunitatea*.

Desfăcută astfel, expresia nu ne spune prea mult. Se lasă nelămurită natura opiniei publice, cu funcțiunea și rolul ei. Căci, dacă cuvântul *opinie* se lasă tradus și înțeles prin cuvântul *părere*, nu tot așa se întâmplă cu noțiunea de *public*. Gabriel Tarde, cel dintâi care a încercat o formulare a ideii de public în opoziție cu ideea de mulțime, îl definește a totalitatea indivizilor ce se simt legați sufletește în baza acelorași idei. Intre spectatorii dela teatru, de exemplu, se face o conexiune sufletească prin faptul că plesa văzută trezește în sufletul lor idei și sentimente superioare analoage. Publicul se opune mulțimii, unde coeziunea sufletească se face în baza instinctelor și emoțiilor primare, ca spiritualul animalității.

Nu în sensul lui Tarde trebuie luată aici noțiunea de *public*, căci ar fi prea limitată ca extensiune, ci într'unul mult mai larg. Acea „gură a lumii” cu care se identifică, în termeni populari, *opinia publică*, dă adevăratul înțeles al cuvântului. Ea ne arată mai întâi că vorbește *lumea*, adică mai mulți indivizi cari discută *necontrolat*, nu conduși de spirit *critic și imparțialitate*, așa cum face spectatorul. Indivizii discută despre unul și altul, una și alta, bazați adeseori, pe simple versiuni, fără să le controleze serios, le interpretează ca veridice și ajung de aici să-și formuleze convingeri și să ia atitudinile. Ceeace înseamnă că *publicul* lucrează aici asemenea mulțimei, condus de informații sumare și pasiuni. Totuși nu de impulsuri și emoții inferioare, pentru că intervine și controlul gândirii, însă nu e destul

de eficace. Publicul este: cei mulți cari, controlând mai mult sau mai puțin lucrurile, își fac convingeri despre ele și lucrează în consecință.

Intervine deci, într'o mare măsură, elementul psihologic care denaturează adevărul până la falsificare. Dealtfel ideea de *opinie*, cu care se leagă cea de *public*, indică suficient rolul important ce îl joacă elementul psihologic în atitudinile publicului. Cuvântul *opinie* și *public*, opinie publică, este o etichetă pusă peste un proces sufletesc colectiv, unde elementul intelectual și cel emotiv se amestecă deopotrivă; ba s'ar putea zice căe motivul directivează intelectualul și voluntarul. Simțirea, gândirea și voința publicului — ceeace formează mentalitatea lui socială — se lasă antrenată de impresii și înclinări emotive, complică lucrurile, brodează împrejurul lor elemente noi, cunoscute sau cu totul streine faptului real, iar odată ce își face convingerea, lucrează în conformitate cu ea.

Este indeobște cunoscută afirmația populară că lumea face din „fânțar armăsar”. Ea ilustrează pregnant în ce măsură masele lucrează după impresii și informații sumare. Un fapt oarecare, trăit de un individ, este povestit altuia, cu mai multă sau mai puțin obiectivitate. Acela îl povestește altuia, schimbat ca redare dar, în fond, același. Totuși s'a diformat puțin adevărul inițial. Diformarea va merge progresiv pe măsură ce faptul va circula „din gură în gură”, fiecare individ introducând involuntar ceva dela el în povestire. Încât după un timp oarecare nu se recunoaște identitatea între faptul întâmplat și cel ce circulă în lume.

Încă un exemplu. La noi în țară, părerea publicului despre guvernanți nu e tocmai strălucită. Cei ce nu sunt înscrși în vreun partid taxează ca incapabil și nu tocmai morali pe oamenii noștri *politici*. Cei ce fac politică, de regulă acoardă o încredere nelimitată șefului și partidului din care fac parte, criticând și negând valoarea adversa

rilor. Sânt, — adeziunea aceasta neprecuțită sau ura neînfrântă — justificate? Desigur că nu. Oamenii capabili, cinstiți și bine intenționați, sânt în toate partidele. Mai ales șefii nu pot fi acuzați. Dar orice partid își are lichelele sale, cari sânt un *rău necesar* pentru propagandă. Exemplul însă dovedește cum masele lucrează după informații sumare și conduse de pasiune. Versiunile nu se controlează suficient dar se cred, iar când se cere să se dovedească, publicul se trezește fără puncte de reper.

Intervine însă elementul psihologic: *asa vorbește lumea*. Da, dar lumea poate să greșească și atunci ca om cu pretenții de obiectivitate, trebuie să cercetezi faptele și să nu te lași antentrat de gura lumii.

Nu în toate cazurile elementul subiectiv lucrează cu același intensitate. Uneori informația masei este exactă, alteori nu. Intotdeauna însă elementul psihologic se amestecă deteriorând inițialul. De aici urmarea variată ce o are. Dacă informația masei este mai exactă, în conformitate cu realitatea deci, adeziunea pentru idei și acțiuni sânt mai forte și durabile; o adeziune sufletească necontrolată, deci mai subiectivă, se spulberă mai repede, divagațiunile sânt mai mari și repentine.

Opinia publică este un puternic *organ de control* asupra comportamentelor indivizilor din societate. Nici un individ nu se poate sustrage atenției publice; este discutat și comentat în tot ceeace face, gândește, simte și vorbește. Când „lumea” nu se interesează de cineva, rezerva se interpretează ca un dispreț. Căci orice om este sensibil la opinia societății, latat în vanitate când este agreat și laudat, nenorocit când este neagreat și criticat. De aceea indivizii iau opinia publică drept un îndreptar al acțiunii lor. Unii mai mult, alții mai puțin, însă nimeni nu ține să aibă opinia publică împotriva lui, ci preferă să fie cu el.

Acel „ce va zice lumea”, rostit ca suprem argument de individ când este pe punctul de a face vreun fapt în desacord cu vederile societății, ilustrează în mod strălucit rolul de *controlor*-al opiniei publice asupra comportamentelor individuale. Aprobarea și laudele ei măgulește individul, îi insuflă curaj și forțe noi de luptă, dupăcum blamul și desaprobaria ei paralizază puterea de muncă. Acte și idei desaprobrate de opinia societății se evită să se facă, cele agreate se caută. De aceea opinia publică poate să scoată pe cineva din circulație — oricât de valoros ar fi — distrugând forțele energetice din el prin ostilitatea ce o arată, dupăcum poate să înalțe pe cineva agreat chiar dacă este o mediocritate.

Nu toată lumea urmează, în aceeași măsură, sugestiile opiniei publice, a oportunității. Unii mai mult, alții mai puțin. Ba chiar același individ procedează variat, după anumite împrejurări.

Un fapt trebuie constatat: cu cât un individ are o cultură mai redusă, cu atât este supus mai mult influenței opiniei publice, și invers. Influența de care se pomenește aici nu este aceea asupra conduitei personale, pentru că un om cult poate să fie tot așa de sensibil la părerea societății ca și unul lipsit de cultură, ci vorbim de influența asupra formării părerilor într'o chestiune. Omul cu educație redusă sau de loc, nu vede toate laturile problemelor, lucrează după impresii, crede și se lasă ușor influențat. După ce și-a făcut o idee despre un lucru, chiar eronată să fie persistă cu încăpăținare în susținerea ei.

Indivizii eliberați de sub opresiunea oportunității, personalitățile de mare format,

chină de fasole și un blid uriaș cu varză acră și zeamă. De bucurie, la așa privești, fugarii au uitat și Sibiu, și comitet, și chienteși. Și Răul Sadului. Le pocniau făcile de așa ospăț!

În continuarea bejeniei, fugarii ajung la Călimănești, apoi la Cozia și, în sfârșit, la Râmnicu-Vâlcea, nu fără alte prapeții, tot atât interesante. Aci se întâlnesc cu ceialalți membri ai Comitetului Național. Rușii îi „muștrulesc” într'una și îi cercetează. Trec din arest în arest, fiind adeseori în groază, că vor fi spânzurați. Se mai adaog și oști turcești, și resturile armatelor imperiale, fugărite și ele din Transilvania. Membri comitetului o duc tot într'o groază de moarte.

În sfârșit Cipariu este lăsat liber să-și caute gazdă în oraș, slujit de credinciosul Ciorbăgi-Pașa. Era săptămâna Patimilor, timpul se îndreaptă, cântă broaștele, primăvara rămâne biruitoare.

La 15 Aprilie, ziua întâi de Paști. Cipariu încreștează în notițul său: „La 1 după miezul-noptii 11 salve rusești înștiințează învierea. La 2^{1/2} toacă la toate bisericile, întâi de 4 ori, urmând 4 clopote, de aci [incolo] tot de 3 ori tocate și clopotite, ori tocatele cu clopotitele împreună”.

Cipariu nu îndrăznește să iasă din casă și să meargă la înviere. Ascultă cu duioșie clopotele, călătorind cu gândul la turburile catedralei din Blaj, pe care n'a mai văzut-o de atâta vreme. Se gândea poate și la Pânadea lui dela apa Târnavei, și își amintește cum în sărbătoarea Sfintei Invieri creștinii se apropie cu evlavie de pâinea binecuvântată și de oala cu vin a paștilor. Urnește din pat pe somno-

rosul Ciorbăgi-Pașa și-l trimite la o biserică din oraș, să-i aducă pâinea și vinul de sfinte amintiri ale copilăriei.

Ciorbăgi-Pașa pleacă, însă o sfeclește rău, precum povestește însuși, în însemnările sale autobiografice, publicate la Sibiu în 1913:*)

— Eu am plecat cu multă evlavie la biserică și când a fost la împărțirea paștilor, ca om străin n'am îndrăznit să mă apropiu de masa cu paștile, până au isprăvit toți. Atunci fac sfânta cruce, mă apropiu și casc gura cu multă sfială. Preotul cu lingura plină se îndreaptă spre gura mea căscată. În momentul acela, dascălul ce sta lângă masă și aduna pararele pentru paști, îmi strigă din toate plumănilor:

— Ei, unguene, unde-i gologanu?

Mă întorc spre dânsul, cu gura căscată încă, și-l întreb:

— Ce gologan? (Eu nu știam ce-i „gologanu”).

Atunci dascălul se scoală dela masă și, furios cumplit, începe a mă injura...

— Ai să mănânci paștile de geaba, unguene?

Și m'a îmbrâncit dela masă, dându-mi drumul. Eu, speriat, am luat-o la sănătoasa, uitându-mă mereu înapoi, să văd nu cumva mă urmărește...!

*

Așa a rămas Cipariu fără paști, la 1849.

*) Teodor V. Borza, *Anecdote și însemnări autobiografice*, Tipografia Poporului.

enunță idei și directive de urmat, luptă să creeze o opinie publică favorabilă vederilor lor și să domine ei mulțimea. Așa se creează și antrenează marile curente de opinie publică cari culminează în fapte de mare anvergură. Presa mai ales, este mijlocul cel mai bun și eficace pentru a crea și alimenta curente în sânul publicului. Ea ajută sau strică, face bine sau rău, dupăcum luptă să antreneze opinia publică pentru sau contra unei idei sau personalități. De aceea a fost numită a patra putere în Stat.

Opinia publică devine periculoasă atunci, când ostilitatea sau simpatia, antrenează masele la acțiune; când se trece dela discuții la fapte. Masele stăpânite de simpatia ce o poartă unei personalități sau stăpânite de o idee, urăsc pe cei ce se opun vederilor lor. În sufletul maseilor se infiltrează idei, preferințe și sentimente deosebite de cele dominante în societate, luând naștere o *mentalitate nouă alături de cea uzuală, oficială*. Pregătită încetul cu încetul, mentalitatea nouă intră în conflict cu cea tradițională. Rezultatul divergenței între cele două mentalități înseamnă o luptă, mai mult sau mai puțin fâșișă, pe viață și pe moarte, până când una dintre mentalități este înlăturată. De multe ori masele recurg la violență ca să-și impună punctul lor de vedere.

În concluzie putem zice, că opinia publică este felul de a vedea și simți a maseilor într-o chestiune oarecare. Mai mult sau mai puțin lămurită, azeziunea sau repulsiunea publicului pentru o idee, se manifestă în crearea unei mentalități, care antrenează masele, ducându-le la acțiune. Uneori se creează, în opinia publică, o mentalitate nouă alături de cea dominantă în stat, reprezentată prin oficialități. Atunci începe lupta între ele, până când una este suprimată. Normal însă, rolul opiniei publice este de a fi un îndreptar, un *controlor* al activităților individuale, o paznică a regulilor de morală, drept și religie din sânul societății. Prin blamul sau răsplata ce o acordă, reprimă sau încurajează atitudini, suprimă sau face să apară idei.

Centenarul nașterii lui D. A. Sturdza.

Fostul președinte al Academiei Române, secretar perpetuu al ei, președinte al Partidului Liberal și președinte de Consiliu, a fost serbătorit de curând la Biblioteca Așezământului Ion I. C. Brătianu.

Cu toate greșelile ce a făcut în chestia națională a Românilor transilvăneni pe timpul „Memorandumului”, nu putem uita bunele servicii aduse țării și neamului întreg prin publicarea unei serii întregi de mari volume privitoare la Renașterea României, apoi prin interesul și bunăvoința extraordinară arătată Academiei Române. Numele lui rămâne nemuritor în istoria acestui înalt așezământ.

Istoric bine orientat în trecutul neamului, el a avut cuvenita atențiune pentru istoricul nostru Blaj. Încă student la München, în vârstă de abia 17 ani, D. A. Sturdza institue la 1850 un premiu de 50 galbeni pentru cea mai bună lucrare de filologie română care va răspunde la șapte întrebări fixate de el. Ca întemeietor al premiului, el numește o comisie examinătoare în frunte cu T. Cipariu, iar ca loc de întrunire al comisiei indică, desigur ca un omaj pentru părintele filologiei române, Blajul. (Vezi broșura: Un Român întreg, Dimitrie A. Sturdza. Idei, simțăminte, lucrări din 1850 și 1854 amintite la 25 Febr. 1907 p. 1—7). Și mai târziu, când a văzut norii negri ce se ridică amenințători pe orizontul Bisericii noastre, ne-a dat prețioasă mână de ajutor, stăruind și ajutând să plece Aug. Bunea la Roma pentru a zadarnic intenționa Ungurilor, mai ales ale răposatului conte Apponyi, de a controla această Biserică și instituțiile ei. — În veci pomenirea lui. (ig.)

Refacere și progres

— Mici observări laice la chestia unor inovații din biserica noastră —

de GAVRIL TODICA

Când fixez pe hârtie constatările ce urmeză, nu le aștern ca ele să angajeze pe cineva. Căci ce sunt eu în biserica noastră? Un simplu membru mirean, dispărent. Sau un „substitut provisor de ajutor de vice-cantor”, cum îmi place să mă numesc în orele de recreație.

Departate de mine intenția de a-mi impune părerile; totuși le exprim ca simple observări, cari pot servi cândva, celor în drept, ca material informativ.

O seamă de intelectuali, doritori de binele bisericii noastre, nu se împacă de loc cu unele inovații catolice, ce se încearcă pe ici, pe colo. Poate cel mai categoric și cel mai intransigent adversar al acestor inovații este p. Septimiu Popa. Dar mai cunosc și alții. Adversari de bună credință, ei combat propaganda celibatară, combat Rozariul, Calea Crucii, binecuvântarea sacramentală, litanile, cultul Sfintei Inimi. Doresc să rămânem exclusiv cu preoții căsătoriți, la acatistele, paraclisele, canoanele și celelalte devoțiuni admise de biserica orientală. Căci în condițiile aceste ne-am unit cu biserica Romei și nu avem dreptul să ne călcăm legământul.

Argumentația e logică și concludentă. Sub raport formal nu-i poți obiecta nimic.

După părerea mea însă *teza se pune greșit*, dacă se pune așa.

Problema fundamentală a bisericii noastre este și trebuie să fie: *intensificarea, adâncirea vieții religioase*.

Acum una din două: a) Dacă pentru adâncirea aceasta sunt suficiente mijloacele, ce ni-le ofere ritul oriental, atunci rămânem la ele; b) Dacă adâncirea nu se poate realiza numai cu aceste mijloace, atunci nu e nici o felonie dacă recurgem și la alte mijloace cari au dat și dau rezultate escelente în biserica latină. ¹⁾

Am impresia că numai cu mijloacele oferite de ritul oriental nu se poate nici măcar menține la un nivel mijlociu viața religioasă, necum să se intensifice, să se adâncească. Calea Crucii și celelalte devoțiuni catolice nu ar prinde rădăcini și nu s'ar răspândi, dacă nu ar emoționa inimile ascultătorilor, dacă nu ar fi proprii să adâncească viața religioasă. Înzădar s'ar interzice practicile acestea „străine”. Credincioșii români, de ambele confesiuni, dau buluc în bisericile romano-catolice, la adorațiunile din Malu, la Rozariul din Octomvrie, la Calea crucii și la toate devoțiunile mai însemnate.

Și au toată dreptatea. Ei simțesc instinctiv necesitatea *reculegerii sufletești* și se refugiază cu plăcere în atmosfera de elevație mai pronunțată de cum o află în bisericile românești. E bine să le spunem lucrurilor pe nume și să nu credem că prin pure interziceri de a „călca în bisericile romano-catolice”, cum opresc în multe părți preoții ortodocși pe credincioșii lor ²⁾, — se va schimba situația. Credincioșii români caută în bisericile străine ceea ce nu găsesc în bisericile lor. Și vai, multe nu găsesc la aceste și în aceste! Nu găsesc grija de exterior și curățenia interioară a casei Domnului. Nu găsesc atmosfera de elevație

indefinisabilă, potențată de arta și aranjamentul special al interiorului. Nu aud o muzică înălțătoare, cum sunt acordurile pătrunzătoare de orgă.

Din parte-mi regret, că dintre primele mijloace împrumutate de biserica noastră dela biserica latină nu s'a introdus mai întâiu *orga*. Doar și protestanții, cari s'au lăpădat de toate formele decorative ale bisericii catolice, au admis orga și băncile (scaunele de șezut).

Cu mintea mea laică nu-mi pot explica obstința bisericii orientale peste tot și a bisericii noastre în special, de a admite corul, dar de a condamna orga; de a admite ceremoniile lungi, dar de a interzice băncile de șezut ³⁾

Firește că, pledând pentru orgă, nu înțeleg ca acest instrument răscolitor de adâncuri sufletești să se introducă imediat până și în bisericuța noastră de pe coasta Geoagiului. Ci treptat, și după posibilități: începând cu bisericile principale. S'ar da un mare avânt muzicii noastre bisericesti.

În fața neastâmpăratei propagande sectare și a violentelor curente anticreștine, nu ne mai putem apăra exclusiv cu mijloacele oferite de ritul oriental (cum ne îndeamnă p. Septimiu Popa). Nici chiar cu problematica intervenție din partea statului.

Iarși frații ortodocși au introdus organizația anglicană a „Oastei Domnului”. — O armă cu două tălșuri. — Dacă preotul nu e destul de vigilent, apoi la cel mai mic suflu sectar, oastea aceasta se preface în oaste „pocăltă”.

Înțelept lucrează deci ai noștri când recurg și la mijloacele probate în biserica latină, fără a detesta Acatistul, Paraclisul și celelalte canoane vechi. Scopul principal care trebuie să primeze pe toate celelalte este doar adâncirea vieții religioase.

Cuvântul decisiv nu-l putem avea cel ce stăm la masă, cugetăm și scriem, ci tocmai dările de seamă despre activitatea unor reuniuni românești ale „Sfântului Rozariu” și ale „Sfintei Inimi”, de cari se miră p. Septimiu Popa.

Mai astă-vară îmi spunea un vrednic preot de al nostru dela marginea Bănatului, unde locuitorii sunt buni, dar nici când nu s'au distins prin exces de pietate, că introducând „Calea Crucii” și „binecuvântarea euharistică”, a observat efecte extraordinare. Și unde, până nu de mult, abia bătrânii se mai spovedeau și cuminecau la Paști, după introducerea acestor inovații se aprobele de sf. Altar sute de inși, ce nu s'a mai pomenit de când e Bănatul.

Iată dar, că nu e vorba de o „imitare cu corice preț a romano-catolicilor”, ci de încercarea unor mijloace cari să ne cutremure sufletele și să ne scoată din marasmul vieții păcătoase. Nu e vorba de „înstrelnarea” bisericii noastre, ci de adâncirea vieții religioase ⁴⁾.

¹⁾ Mi-s'a spus uneori, mai ales din parte ortodoxă, că prin măsura aceasta se respectă *tradiția bisericii vechi*, care nu cunoaște nici organe, nici bănci. — Motivul nu mi-se pare infalibil. — Dacă s'ar respecta riguros principiul acesta, atunci s'ar exclude orice *progres* din viața bisericască și instituțiile ei, ca din viața chinăză. Dar legile progresului încă sunt lăsate de Dumnezeu. De ce să le ignoreze tocmai biserica creștină? Ignorarea aceasta ar fi în detrimentul ei.

²⁾ Dl Septimiu Popa susține, bunăoară, că „binecuvântarea sacramentală” a existat și există și în liturgiile românești. — De acord. — Dar scapă din vedere o analogie muzicală. O melodie oarecare, când se învechește, nu mai prinde. Dar prelucrată într-o *variantă*, ea poate avea efecte surprinzătoare.

¹⁾ Căci în tendințele noastre de refacere și progres numai după Biserica Romei ne putem orienta.

²⁾ În biserici reformate nu prea intră nici un Român. — Avis domnilor, cari prin congrese europene, doresc înfrățirea bisericilor ortodoxe cu cele protestante!

Frații ortodocși fac prea multă paradă cu „legea strămoșească, ortodoxă-națională română”. Nu trebuie să-i imităm prin exces de zel. Religia creștină este și trebuie să fie *supra-națională*. Șovinismul, prin esență, este negarea religiei creștine. În privința aceasta se păcătuiește mult și la catolici. E recent cazul Apponyi: mare catolic, și mare șovinișt. Cu atât mai răsunătoare i-a fost prăbușirea intențiilor politice. *Nedreptatea sub orice formă își poartă totdeauna în sine germele distrugerii proprii.*

Deci, cu „naționalismul” bisericii să rămânem în margini firești, sănătoase, neșoviniste.

Pe tema celibatarilor s'au scris multe pagini, pro și contra. Prudența ne spune, că cine vrea să se dedice exclusiv intereselor bisericesti, bine face dacă nu se căsătorește!

Deocamdată atât.

Inspirație fericită. Și nici nu-i a vreunui geniu extraordinar, ci a unui elev de școală medie; a lui Toni Stadelmann din Elveția. Mă gândesc la editura „Silvania” care de fapt e o realizare genială pe terenul presei bune.

Despre care lucru s'a mai scris în aceste pagini. Țin însă să completez relatarea de anul trecut cu o seamă de mici încreștări, după „Osservatore Romano” din 19 Februarie c. Și anume, la tipărirea din chestie și rodirile ei s'a ajuns pe cum urmează:

O mână de elevi de școală medie din Beromünster (Luzern) aveau obiceiul să petreacă mare parte din timpul liber în pădurea din apropiere, — de aci „Silvania” de mai apoi, — unde se recreau și puneau țara la cale. Profesorilor le-a bătut la ochi treaba cu retragerile în pădure și au încredințat pe Toni Stadelmann (congreganist, și președinte al reuniunii studenților abștinenți) să se amestece printre ei, ca să vadă ce-i? Și cu asta se începe opera. Toni le spune celor 40 că și el s'a gândit, încă pe când era la benedictini, în Engelberg, să soluționeze chestia socială și a ajuns la convingerea că asta nu se poate decât prin luminarea masselor pe calea slovil tipărite. A încercat să scoată un mic ziar, și a văzut că... merge. Dar singur a putut face puțin. Ar vrea însă să facă mai mult; să scoată baremi câte 50.000 exemplare din câte o tipăritură religioasă. Planul lucrării îl are gata. Tovarășii de idei să s'arete!

S'au arătat: patru, din patruzeci! Pușini, dar bravi. Cu aceștia s'a retras în vacanța de vară (1919) la casa mamei sale, și acolo, într'o șură, și-au instalat tipografie. Și s'au pus pe lucru. Astăzi sunt cu totul 380 de inși. Au un director spiritual (preot), un director tehnic și unul muncitoresc. La 6½ se scoală, ascultă predica, iau parte la sf. liturghie și lucrează, înainte de masă 4 ore, după masă alte patru ore. Întreținerea și-o plătește fiecare. Munca e gratuită. Acum au de gând să-și ridice o clădire de 150 metri lungime. Totul va costa, pe lângă munca depusă de ei, cam 500.000 Lire. Banii însă se adună, căci tineretul e larg la inimă și la mână. Și-apoi, pe lângă cei 380 membri studenți, mai au alți 570 de membri activi altfel decât prin prestații brachiale.

Rezultatul străduințelor acestor tineri e denecrezut: În 1926 scosese 10.000, de opusculă; în 1930 numărul acestor tipărituri s'a ridicat la 350.000, iar în 1932 la 600.000. Anul acesta vor tipări o Scrisoare pastorală a episcopatului catolic elvețian; o broșură asupra „Ateismului”, alta asupra Sfintei Euharistii, asupra enciclicii papale Casti Connubii etc. etc. Toate acestea preoților li-se împărtășesc gratuit dela Catedrala din Neuenkirch. Și toate acestea nu le-am crede, dacă n'ar sta în oficioșul Va-

ticanului, unde se mai precizează, între altele, și amănuntele că actualul Directorat al acestei Opere stă din 7 membri; că se pot înscrie între membrii ei studenți cari se obligă să lucreze cel puțin o săptămână la an gratuit, și alții, cari plătesc 25 fr. elvețieni la an, echivalentul întreținerii pe o săptămână (ca de ex. episcopii de Basilea și Rottenburg, patriarhul De Huya, atâția abați și alții). — Binecuvântarea Sf. Părinte va pogori și ea, sigur, mult dar dela Domnul peste această Operă. (R. Negru).

Nu este pace celor fărădelege. Nici când nu s'a potrivit mai bine lumii acest cuvânt al prorocului, ca tocmai în zilele noastre. Parcă-i blăstăm: din ce vracii dela Geneva dau mai multe asigurări verbale de pace, din ce mai multe sunt ciocnirile sângeroase dintre neamuri.

O mică reprivire asupra celor din urmă trelsprezece ani ne va convinge despre acest adevăr. Și aievea: În 1919 se subscrie tratatul de pace din Versailles, dar deja în același an trebuie să se facă reprimarea energetică a bandelor sovietice ungurești, și tot atunci se petrece și războiul ruso-polon, la care participă Rusia leninistă, Estonia, Letonia, Finlanda și Polonia. În 1920 izbucnește în Africa de nord războiul rifa-spaniol. În 1921 se începe războiul greco-turc, și cel dintre imperiaști și vahabiți în Arabia. În 1922 Japonia ocupă portul Vladivostok, iar irlandezii se răscoală împotriva englezilor. În 1923 Letonia ocupă teritoriul Memel, iar Franța Ruhrul.

Alte evenimente cu vărsare de sânge din abundență: Ocuparea Sachalinului din partea Japoniei, și expediția de reprimare franco-spaniolă împotriva Rifanilor (1925); ocuparea Nicaraguel de către Statele Unite (1926); ocuparea interimară a insulei Corfu de către italieni și expediția olandeză împotriva răsculaților din lava (1927); războiul dintre Mançuria și Sovietia (1929); expediția franceză în Indochina; și războirea englezilor cu răsvrățiții din Birmania (1930); ocuparea întregii Tripolitani de către Italia, și a întregii Mançurii din partea Japoniei și expediția franceză în Marocco (1931); războiul npono-chinez și cel dintre Bolivia și Paraguay (1932). Și chiar acum: ciocniri sângeroase între Columbia și Peru, și reaprinderea războiului japonez-chinez, cu primejdia de-a se preface într'un incendiu uriaș.

În toți acești ani de vifore și lacrimi starea generală a omeniei: surescitare până la extrem, zăngănit de arme pretutindenea, și pregătiri de război din greu pe toată linia, în vederea altor și altor conflagrații. Asta fără să pomenim de încăerările cu jertfe omenești dintre asociații și grupări din cuprinsul unuia și acelui stat. — Pentru aceea însă se vorbește și se scrie mereu de pace. Iar pacea nicălcărea. Pentru că oamenii nu bat căile păcii, cari sunt căile Domnului și ale Evangheliei sale.

Alți preoți jacobiti convertiți. Mișcarea de trecere la catolicism a jacobitilor din India crește tot mereu în proporții. Bine de curând Mar Teophilos, ierarhul neoconvertit, a primit petiții dela vre-o treizeci de grupuri de conaționali pentru a-i primi în sânul bisericii în care se află deja și dânsul. În fruntea acestora se află și doi preoți: Avram Konat Makkil, și Zaharia Kumpalaparampil. Și mai sunt și alții gata să urmeze pilda acestora. O singură teamă li mai reține însă, pentru moment, în rătăcirea pe care de altfel o detestă: gândul că odată trecuți la crezul catolic, în mizeria ce-i apasă pe aceștia, n'o să aibă biserici, ori cât de modeste, la altarul cărora să poată aduce sf. jertfă. — Va ajuta însă Cel de sus să se poată face față, nu peste mult, și acestei greutăți.

Știri mărunte

Personale. II. Sa păr. *Iosif Hossu* a demisionat, din motive de sănătate, din slujba înaltă și grea de vicar general arhiepiscopesc, pe care a purtat-o până acuma, în butul bătrânețelor, cu multă râvnă și pricepere — În locul lui a fost numit păr. canonic Dr. *Ambrosiu Cheșianu*, iar sarcina de vicar general substituit a fost încredințată păr. prepozit *Iacob Popa*. — Le dorim dela Dumnezeu ajutor și dar îmbelșugat în împlinirea grelei misiuni ce li-s'a încredințat!

— Preaveneratul Ordinariat arhiepiscopesc a făcut următoarele schimbări, respectiv numiri, în cler: păr. *Ioan Borza* din Lunca, paroh la Voivodeni; păr. *Ion Botetu* din Ghelinta, admin. paroh. la Ghiriș; păr. *Ion Moldovan* din Vălișoara, admin. paroh. la Telec; păr. *Ioan Paș* din Ivănești, admin. paroh. la Mădăraș-Fănațe. — Neohirotoniți: păr. *Aurel I. Rusu* (celibe), preot II la Făgăraș; păr. *Iuliu M. Pop* admin. paroh. la Sânmihail de Pădure; păr. *Gheorghe Murășan* admin. paroh. la Gâmbuș; păr. *Tit L. Moldovan* admin. paroh. la Abuș; păr. *Octavian Rusu* admin. paroh. la Ceanul Mare II; păr. *Ilie Muntean* admin. paroh. la Tău; păr. *Nicolae Roman* admin. paroh. la Oroiu de Câmpie; păr. *Cornel Hașiegan* admin. paroh. la Geoagiul de sus, iar păr. *Petre Anca* admin. paroh. la Grindeni.

Lungimea Căii Crucii din Ierusalim. Prăznuim, peste puține zile, împlinirea alor nouăsprezece veacuri dela Pătımirea Mântuitorului. Lume nenumărată a bătătorit deatunci drumul făcut de Fiul Omului spre locul de osândă sub povara Crucii. Părinții Franciscani din Cetatea Patimilor Domnului au măsurat distanța dintre aceste stațiuni și au aflat că dela cea dintâiu până la a doua sunt 26 de pași; dela aceasta până la a treia 80 de pași; și așa mai departe, dela ultima până la cea mai apropiată de ea: 70, 192, 237, 349, 161, 18, 12 și 14. Aceste douăsprezece stațiuni dau deci cu totul o cale de 1220 de pași. A treisprezecea e în nemijlocita apropiere a celei de a doisprezecea, iar a patrusprezecea formează capela internă a bisericii Sfântului Mormânt.

Arhidieceză catolică în Palestina. S'a înființat luna trecută, cu titlul de Transjordanian, pentru catolicii de rital greco-mekit din Țara Sfântă. Hotarele noiei eparhii le formează: râul Jordanului, Marea Moartă și pârăul Wady la Nord; regatul Hedjaz la sud; deșertul Siriei la răsărit și Dsebel Druso la apus. Reședința titularului acestei arhidieceze va fi în Amman, iar catedrala ei va fi dedicată SS. apostoli Petru și Pavel.

Jezuții luați la ochi în Jugoslavia. Clica francmasonă din statul vecin se simte stingherită de prezența Societății lui Isus. Adecă de forța ce o reprezintă această Societate extrem de activă și bine pregătită, pentru lupta cu puterile dușmane crezului creștin. Sfat s'a ținut deci în hruba fraților cu trei puncte, și hotărârea luată aceasta este: juzuții din Jugoslavia să fie internați pe ostrovul Lissa, iar averile lor confiscate. Deputatul Gavrancic cu alți 53 de tovarăși au fost puși la cale să prezinte scupscinei un anteproiect de lege ferecat în șapte paragrafi strașnici, toți ticluți în sensul dorinței de mai sus. Vina jezuților: sunt cosmopoliți, și ca atari primejduesc existența statului. Tot ca ei fiind și lazariști și încă vre-o câteva congregații, se cere să li-se aplice tuturora aceeași măsură. — Și date fiind împrejurările politico-religioase din Jugoslavia, nici n'ar fi mirare ca gândul celor ce sunt meșteri în a isbi din umbră, să isbutiască.

Oază liniștită în mijloc de vălvătăl.

E vicariatul misionar Tsining din Mongolia. Jur-impresur arde focul răzmiriței și a războiului. Aici însă e pace. Intr'aceea legea Domnului face progrese. După informațiile agenției »Fides« numărul catolicilor a crescut cu 2634 suflete. Numărul cuminecărilor de praecepto a fost de 20.677, iar acelea făcute din curată devoțiune de 599.047. — De notat, pentru înțelegerea situației: acest vicariat se estinde pe-un teritoriu de 6000 Km.² cu o populație de 800.000 locuitori, dintre cari 29.265 catolici.

Locale. Dumineca viitoare, a treia din Paresemi, va predica în catedrală pâr. Eugen Bucur, prof. la liceul de băeți, iar Sâmbăta ce-i urmează, de praznicul Bunevestiri, va predica pâr. Iuliu Maior, dir. școlii comerciale de băeți.

— Lumea meseriașilor și comercianților români din Blaj, și cu ei toată suflarea românească din loc, are o bucurie mare: *Reuniunea Meseriașilor și Comercianților noștri* de aici a isbit, după ani de așteptare, să între în stăpânirea fostei Casine Maghiare din loc. Cauza a fost purtată și desbătută pe la toate forurile judecătorești, inclusiv înalta Curte de Casație. Grație justiției și stăruințelor d. preș. al Reuniunii, pâr. Dr. C. Suci, și d. avocat Dr. Eugen Moldovan, dreptatea, care era de partea noastră, a ieșit biruitoare. *Adunarea generală*, din 26 Febr. c., a acestei Reuniuni, între altele, a luat la cunoștință și acest lucru.

— În seria conferințelor aranjate de despărțământul Blaj ai »Astrei«, Dumineca ce a trecut a vorbit d. prof. universitar Ștefan Bezdechi. A desvoltat, cu lux de amănunte și într-o formă atractivă, tema extrem de interesantă: *Conversiunea datorită în lumea antică*. A fost ascultat și aplaudat furtunos de un foarte numeros și variat public.

Indărăpt, la leproși săi. În Kor-Melay din Sudanul Africeii se află o colonie de leproși. Acolo s'a dus să facă apostolie, acum 25 de ani, smeritul între monahi fr. Iosue Delcas din Verona Italiei. După 12 ani de trudă și jertfă între Negrii leproși a fost chemat acasă se mai odihnească. La o vreme însă s'a trezit că-i atins și el de molima leprei. S'a cerut deci îndărăpt, și, dup'un popas mai lungușor în Cairo, s'a văzut iarăși între tovarășii săi de boală fără leac. Și s'a pus iarăși pe muncă: îngrijia pe alții mai bolnavi ca el; împărția bucătura de pâine cu cei sărmani, și catehiza copiii și adulții ce nu știau de Hristos. Nu de mult s'au botezat 40 de inși, instruați de fr. Iosue. Simțind că-l părăsesc puterile și e neapt pentru slujbele de pân'aci, a cerut să fie pus să păziască vitele. Și le-a păzit până când nu l-au mai purtat picioarele. Știre sosită recent vestește că la locul de odihnă veșnică a fost petrecut de sutele de leproși ai coloniei din Kor-Melay și de mii de Negri din împrejurimi. Și n'au fost ochi cari să nu fie fost împânziți de lacrimi în urma sicriului fr. Iosue...

Și bandiții slujesc lui Dumnezeu.

Drept că fără să intenționeze direct așa ceva. Cum e cazul și cu cei ceucid și pārjolesc tot ce le pică în cale prin Jeholul Chinei de miază-noapte. De unde să le treacă acestora prin minte că sălbătăcia lor poate duce sute și mii în sânul bisericii lui Hristos? Și totuși așa este. Agenția »Fides« e informată că un sat de mai bine de 200 familii vrea să treacă, în întregime, la catolicism. Motivul nu e prea suprafiresc: locuitorii satului din chestie s'au convins că așezările creștine sunt mai bine organizate și pot rezista mai cu efect atacurilor tâlhărești. De aceea și-au făcut socoata să se facă și ei creștini. — Și se vor face. La Dumnezeu duc multe căi. Cea pe care cheamă pe bieții păgâni din împrejurimile Fengninghsienului e și ea una din acele căi.

Cărți & Reviste

E. VIDONI: *Introducere în Filosofie*. Săbăoani 1932. Pagini 464. Prețul: 150 Lei.

Rara avis cartea aceasta. Tratează, din punctul de vedere al filosofiei creștine, școlastice, o seamă de chestii dintre cele mai însemnate pentru cel ce se ocupă cu înțelegerea filosofică a lumii și a vieții. Cele șapte-sprezece capitole ale lucrării pâr. franciscan Vidoni ating probleme ca acestea: Tendința și cunoștința; cunoștința perfectă; certitudinea și realitatea; absolutul și relativul; intuiția și abstracția; cunoștința și știința; știința, arta, credința și ipoteza. După care urmează orientări mult și bine cumpănite asupra filosofiei ca atare, reliefindu-se punctul de vedere creștin-filosofic față de părerile contrare. Se insistă, cu perspicacitate de stăpân pe materie, asupra incorectitudinii vederilor lui A. Comte, Negulescu, Bergson, Petrovici, Marin Ștefănescu, Rădulescu-Motru și altor somități filosofice. Autorul e acasă atât în literatura filosofică română, cât și în cea universală. Scurtele incurșuni, îngăduite de cadrele restrânse ale unei introduceri într-o știință vastă ca cea abordată de autor, arată totuși, în deajuns, pregătirea aleasă a celui ce și-a luat sarcina de a ne purta, fie și numai în fugă, pe drumurile mari, ca și prin coclaurii acestei împărății de realități și vise.

IOAN GH. SAVIN: *Iconoclaști și Apostoli contemporani*. București. 1932. Pagini 105. Prețul 50 Lei.

Foiletoane retipărite din »Calendarul«. Ceeace înseamnă: bucăți scrise ușor, fără balastul greoiu al aparatului critic. Și cu toate acestea cartea d. prof. univ. Savin nu pierde nimic din greutatea scrisului serios și cu miez. Prinde pe scurt, dar temeinic, o serie de probleme de arzătoare actualitate, cum sunt: Creștinismul și raporturile lui cu francmasoneria, teosofia, spiritismul, ocultismul, bolșevismul etc. Scrisul și-l brodează pe date și fapte recente, apărându-și adevărul său, și arătând răul ce crede că descoperă în tabăra de pe bariada din față. — Evident că o lucrare ca aceasta numai folosi poate, chiar și dacă nu ne-ar conveni una sau alta dintre afirmațiile autorului.

DER GROSSE HERDER. *Nachschlagewerk für Wissen und Leben*. 12 volume și un atlas. Freiburg im Breisgau, Herder. — Vol. IV: *Eisenhütte-Gant*. VI pg. + 1632 coloane text și 110 col. adaosuri. 1932. — Cu călcăiul în piele: 3450 M.

A apărut vol. IV. din monumentalul lexicon al casei de editură Herder. În aceleași condițiuni excelente, ca și cele de până acum. Ca execuție tehnică, ireproșabil. Aceeași hârtie minunată, tipar limpede, ilustrații splendide (2024 chipuri, între cari 20 hărți și reproduceri artistice în mai multe culori), împărțite cu mult gust pe întinsul celor peste 800 pagini. Aceași a rămas și tehnica redactării: foarte concis, limpede totuși, complex și foarte temeinic. Pentru vremile noastre de lamentabilă fragmentarizare a cunoștințelor omenești, din cari s'au pierdut firele de legătură, a dispărut osatura marilor principii generale unificatoare, este de uriașă importanță însă altceva. Ceeace nu găsim în alte publicațiuni similare. Lexiconul Herder are o ideologie călăuzitoare, o concepție de viață armonică. Imensul câmp al vieții și științei omenești — care dela răbojurile primitive în piatră și lemn, dela micile însemnări în cronici de pergament, a ajuns să nu mai poată fi totalizată decât cu mare greu și cu mult meșteșug, în linii mari, în 12 volume puternice — ni-se prezintă aci, în toată întinderea lui, armonizat în concepția creștină catolică despre lume. De aici importanța specială a operei nu numai pentru căutătorii înfrigați ai sintezei care ne lipsește, ci mai ales pentru noi credincioșii, cari având taina acestei sinteze în credința noastră divină, nu avem adesea puterea și răgazul s'o ducem în judecarea înfinitelor frământări și înfățșeri ale lumii ce ne înconșoră. Lexiconul »Herder« ne va fi, și în aceasta privință, călăuză iscăsită și de toată încrederea.

IOAN AL. BRĂTESCU-VOINEȘTI: *In lumea dreptății*. București. 1933. Editura »Cartea Românească«. Pagini 316. Prețul: 90 Lei.

Nu credem să fie cărturar, bătrîn de zile ori tânăr, căruia să-i fie străin autorul acestui volum de nuvele și schițe. Critica și-a spus de mult cuvântul, așezându-l între măestrii scrisului românesc. Noi primim această carte din punctul de vedere al eticului, atât de ultragiagat de alți mănuitori ai condeului, și o recomandăm, și sub acest respect, atenției tuturor. Căci rândurile d. Brătescu-Voinesti sunt rânduri ce purifică și înalță pe cetitor, fie că-l vor purta prin lumea atâtor lacrimi amare, cum e lumea dreptății pământești, fie că-l vor introduce în taințele sufletului »Microbului«, fie că-l vor înfățșea figuri rare ca Pană Trăsnea Sfântul sau Conu Alecu.

I. E. TOROŢIU: *Studii și documente literare*. Vol. I. »Junimea« Pagini 480. Prețul: ?

Scrisori dintre anii 1863—1929 dela o sumedență de somități ale vieții noastre politice-literare-culturale. În legătură cu cari notăm, că aurul scilpește și în noroi. Și că scântelerile geniului apar chiar în scrișori particulare, tratând de atâtea ori despre materii străine înaltei lor îndeletniciri. Materialul e ordonat în spirit de omogenitate, organizând felurite nuclee, înrudite prin cuprins, indiferent de proveniența autografelor. E sigur că s'ar fi putut alege și alte criterii la publicarea acestui prețios material. De altfel consultarea vastei corespondențe e esențial înlesnită nu numai prin tabla de materii, ci mai cu seamă prin indicele ce încheie acest respectabil volum. Față cu opera aceasta de incontestabilă utilitate istorică, ca Blăjeni, avem un singur regret, anume: că distinsul editor, bine cunoscut cititorilor ardeleni din coloanele »Răvașului«, îngrijit pe vremuri de pâr. Dr. E. Dăianu, face vinovați pe bieții călugări de aici, pentru critica asupra lui Eminescu publicată anonim de Al. Grama (critică explicabilă atunci, ca și »Unde ne sunt visătorii?« a lui A. Vlahuță) și mai ales de aberațiile, fle și numai putative, ale biografilor moderni ai marelui poet, pe cari editorul îi invinovește de Freudism. Nu de alta, dar un istoric literar ca d. Toronțiu nu poate să uite că ordinul călugăresc istoric dela Blaj, a fost desființat la anul 1807 prin crearea capitulului de aici, al cărui membri sunt, precum se știe, preoți de mir. Sperăm că în volumele următoare, pe care le dorim cât de multe și de bine informate, nu se vor mai aduce asemenea invinuirii neîntemeiate. (ig).

WILLIAM LIGHTON: *Scrisorile unui agricultor bătrîn către fiul său*. Trad. de I. Mestor. București 1933. »Cartea Românească«. Pagini 153. Prețul: 50 Lei.

Economia e și ea o știință și totodată artă greu de însușit, dacă-i vorba să întri adânc în tainele ei. Lucrarea lui W Lighton e dintre acelea cari ușurează această nepuțință. Scrisă de-un priceput, în formă ușoară narativ-epistolară și tradusă cu mult simț de limbă de-un specialist în materie, va fi de bun folos celor cărora le este îndreptată. Aplebi al' autorului seamănă în multe cu Popa Tanda lui Slavici, — notă ce recomandă cartea și preoțimeii noastre.

BOCCACCIO: *Decameronul*. Tradus de Alexandru Marcu. — Ed. »Cartea Românească«. București 1932. Pg. 286. — Prețul: 66 Lei.

Cartea celor o sută de povești, spuse în zece zile de șapte doamne și trei cavaleri, scrisă cu mare dar de povestitor, o fi având mare importanță în istoria limbii italiene, pe care a îmbogățit-o și nuanțat-o în mare măsură B. este, propriu zis, creatorul prozei italiene și, împreună cu Petrarca, inițiatorul humanismului. Pentru scrutaătorul istoriei culturale a vremii sale, cartea lui încă este plină de interes, reprezentând moravurile timpului. Toți aceștia însă vor preferi, fără îndoială, să o citească în original. Iar pentru ceilalți, cari se vor grăbi să o devoreze numai pentru fama-i de frivolitate și sgândării erotice, nu credem că era indispensabil să se ostenească un traducător de talia dlui Al. Marcu. Și »Cartea Românească« putea publica, din capadopele literaturii mondiale, ceva mai util decât această traducere, care în colo este bine făcută și prezentată în condițiuni tehnice ireproșabile. — Păcat de trudă și de cheltuială.

Telefonul »Unirii«

D. Sărata. Nu este primul caz și probabil nici ultimul. Unele căpetenii pravoslavnice au o nestăpânită râvnă de a interveni la autoritățile statului pentru transferarea ori înlocuirea unor slujbași de lege uniată cu alții ortodocși. Fiindcă aceștia sunt români de rangul prim. — Noi, în schimb, suntem în această privință prea lăsători. Regulamentele școlare prevăd, și asta în interesul bunului mers al învățământului și al educației — ca învățătorul să fie de religia copiilor. Cel puțin acolo unde majoritatea hotărâtoare a lor este de aceeași confesiune. Acum, avem destule parohii curat unite — cum bine remarcăm — unde funcționează dascăli ortodocși. Și încă foarte neastâmpărați câteodată. Am cerut înlocuirea lor? Niciodată. Deși asta e ceva mai mult decât spirit pașnic: puțină indolență. Care porneste de jos, dela parohie, care nu se grăbește să arate cazul celor în drept și să stăruie pentru îndreptare.

D. București. Revista bisericească »Viitorul« are și cronică externă, ținută la nivel foarte înalt. Iată, de pildă, una, din numărul dela 15 Februarie c. Ii zice: »Aranjamente naționale și catolice«. Icc-că ar fi vorba să fie numit »prefect al congregației pentru apărarea credinței« în locul cardinalului Van Rossmu, decedat, actualul primat al Poloniei Hlond Asta însă nu le convine Germanilor. Prea s'ar întări Polonezii la Roma. »Acum — așa urmează savantul comentariu ortodox — ne explicăm noi intoleranța față de Biserica ortodoxă din Polonia. Pradă unei persecuții mai crude decât cea din Rusia (l) biserica ortodoxă din Polonia e mur bundă astăzi. Și aceasta vine, de sigur, deadreptul dela catolici. Este lucru stabilit! (Ba bine că nu! N. Red.). Vrea oare Biserica catolică să revină la barbarul sistem inchișitorial din Evul mediu? (Mai încape vorba? N. Red.) N'ar avea interesul s'o facă. I-o spunem noi, dacă nu înțelegem... — Roma va fi deosebit de recunoscătoare

pentru acest sfat adanc și binevoitor. La fel cetitorii, pentru înalta înțelepciune și largă perspectivă din care privește lucrurile cronicarul »Viitorului«. — Cele multe înainte!

P. Reghin. Nu este o simplă născocire răutăcioasă. Cifrele sunt rigurose exacte. »Cuvântul« din 22 Februarie c. le aduce, sub iscălitura d. G. Racoveanu, chiar după »raportul general« al secției economice-financiare a arhiepiscopiei Bucureștilor, publicat în »Apostolul«, curierul acelei arhiepiscopii. Din ele rezultă că: »sumele cheitate cu Palatul Patriarhal însumează până astăzi un total de lei 30.078.595«. — De sigur, pe dinafară privit, palatul, neterminat încă, nu pare a fi înghiițit așa sumă mare. Totuși, pozițiile de amănunt arată că s'a lucrat la el... pe boerie. »Cuvântul« dă o pildă: »1) Nișa patului din dormitor, cu perdelele necesare, lei 150.000; 2) s'a tapitat nișa patului, lei 59.863«. — Totuși, nu trebuie învidiat păr. Patriarh. În așa pat scump, nu prea vine somn peste ochii săi de călugăr ascet. Grijiile celor mulți și necăjiți, »egalitatea pentru toată lumea« pe care a cerut-o în Senat dela Guvern și, mai ales, armata uriașă de protopopi uniți, cari toți împreună abia iau din bugetul țării onorarii egale cu costul nișei în care doarme... toate acestea îi alungă somnul și îi dau visuri urite. — Bietul Patriarh Miron!

I. Sibiu. Știam noi că sunt deștepti ai naibii confrății dela »Telegraful«. Totuși, în vremea din urmă, întrec orice măsură. Tălcuț ingenios pe care îl dau articolului nostru »Orbie fatală« (din Nr. 8) îl arată geniali de tot. Spun, n'ci mai mult nici mai puțin, decât că noi facem pe cărmuitorii ortodoxiei »complici ai guvernului Vaida! — Semnul de exclamare e pus cu duh sibian! N. Red.) în chestiunea reducerii salariilor«. Asta pentru ca să poată striga: »Mai ridicol și mai absurd nu se poate«. — Și totuși se poate, cucernici părinți. Notița Dv. vrednică de compătămire. Fiindcă noi n'am spus nici pe departe ceace ne!atribuim. Articolul e limpede: una e orbia cărmuitorilor cari nu fac dreptate, alta orbia căpeteniilor pravoslavnice, cari nu văd primejdia ce amenință din partea orbiei celor dintâi și, în loc să dea mână frățește cu toți cei amenințați, pentru înălțurarea răului comun, se răboiește și acum cu biserica unită! — Cu adevărat »orbie fatală«, nu numai la ei, ci și la sateliții lor dela »Telegraful«. Cumplică boală!

V. Botira. Am primit suma trimisă. »Pregătire la moarte« s'a trimis prin Librărie.

H. Chechiș. Confirmăm primirea sumei de Lei 400, abonament pe 1932 și 1933.

P. Z. Cluj. Am primit 1000 Lei. Achitat până la 31 XII 1931.

H. Satu-Mare. Am primit abonamentul pe 1932

C. Bălți. Confirmăm primirea abonamentului pe anul curent.

Dr. S. Bistrița. Am primit abonamentul pe anul curent.

V. Dej. Chităm primirea abonamentului pe 1932. Oficiul parohial Sfârnaș. Chităm primirea abonamentului pe ultimii doi ani.

P. Vulean. Achitat până la 31 XII 1932.

Oficiul parohial. Taseea. Chităm primirea abonamentului pe 1932.

Dr. B. Baia-Mare. Am primit abonamentul pe anul curent.

Parohia-Gherăești. Am primit abonamentul pe anul 1932.

S. Remetea-mare. Am primit 600 Lei. Achitat până la 31 XII 1932.

CURATORATUL BIS. GR.-CAT. TEIUȘ JUD. ALBA

No. 39—1933

Publicațiune de licitațiune

În ziua de 2 Aprilie 1933 ora 8, se va ține licitație publică cu oferte închise pentru darea în întreprindere a continuării lucrărilor de construcție la biserica gr.-cat. din Teiuș.

După deschiderea ofertelor se va proceda la o supralicitație orală.

Cantitatea de lucrări, cari vor trebui executate și se vor plăti necondiționat în cursul anului 1933, vor fi cele cuprinse sub pp. 1—10, din devizul estimativ, plus crucile de pe turle și cupolă, adică până la púnerea clădirii sub coperiș.

Se pot face oferte și pentru toate lucrările până la terminarea clădirii, dar prețul lucrărilor trecătoare peste cele prevăzute în alineatul precedent nu se va plăti, decât în cursul anilor 1934—1935, chiar dacă aceste lucrări întrecătoare ar fi executate în cursul anului 1933.

Garanția (cauțiunea) va fi 6% din valoarea ofertei și se va depune deodată cu aceasta în numerar, ori hârtii de valoare garantate de Stat.

Licitația se va ține în cancelaria oficiului parohial gr.-cat. din Teiuș și tot acolo pot fi consultate: planurile, devizul, condițiunile speciale și generale, și caletul de sarcini.

Teiuș, la 27 Februarie 1933.

Ioan Pop **Petru Gula**
curator primar paroh.

Rezultate îmbucurătoare

— Activitatea Casei Naționale de Economii și cecuri poștale 1932 —

Casa Națională de Economii și cecuri poștale publică bilanțul pe 1932, înfățișând îndată după încheierea anului, rezultatele obținute. Datele din bilanț oglindesc nu numai situațiunea Cassei, dar arată și spiritul public față de această instituțiune, care are menirea să strângă micile economii și să formeze capitaluri naționale, punându-se în circulațiune numerariul teaurizat până acum, fie în safe-uri, fie în lăzi.

Din darea de seamă ce însoțește bilanțul se constată, că în ziua de 2 Ianuarie 1933 s'au putut servi 1986 depunători, fie că au făcut depuneri, fie că au prezentat libretele pentru trecerea dobânzilor. — La această dată s'au făcut depuneri de 8.558.947 lei și restituiri de lei 1.267.472.

În primele 4 zile lucrătoare ale anului 1933, s'au făcut depuneri de lei 22.140.000 și s'au plătit lei 5.772.326, deci o creștere de lei 16.266.818. Numărul operațiunilor, în aceste zile, a fost la depuneri de 4194 și la restituiri de 1124.

Este o dovadă de încredere a publicului și de buna organizare a serviciului.

Totalul depunerilor făcute în 1932 se ridică la 681.711.764 lei, iar al restituirilor la 496.724.414 lei. — Totalul general al depunerilor la 31 Decembrie 1932 a fost de 809.247.574 lei, față de lei 624.260.294 la 31 Decembrie 1931. Deci o creștere, în cursul anului 1932, de 184.937.350.

In situația financiară actuală a țării, această creștere este un semn foarte îmbucurător.

Numărul operațiunilor în 1932 a fost: La depuneri, la Centrală: 53.157 operațiuni; la oficiile poștale 59.840. — La restituiri, la Centrală: 40.614 operațiuni; la oficiile poștale 30.009. — În total, la depuneri, 112.997 operațiuni și la restituiri 70.623. — Fondul de rezervă se urcă la lei 68.558.516. — Dobânda plătită în 1932 la depuneri a fost de 41/2 la sută, rămânând aceeași și pe anul 1933, cu scutire de impozite.

Cifrele din bilanț și din darea de seamă, dovedesc lichiditatea institutului și încrederea publicului în Casa Națională de Economii și cecuri poștale, iar pentru țară e o dovadă de refacere a încrederii generale, ceea ce merită a fi relevat în mod deosebit.

Se remarcă în special că interesul publicului pentru deschiderea serviciului de conturi curente, cecuri și viramente crește și acest serviciu se cere stăruitor, ceea ce a îndemnat conducerea Cassei să ia măsuri grabnice pentru punerea lui în funcțiune, potrivit legii de organizare din Octombrie 1932.

În darea de seamă a anului 1932 se anunță că acest serviciu este în mare parte organizat și că va începe să funcționeze cât de curând. Importanța faptului nu are nevoie de a fi demonstrată.

REUNIUNEA DE CONSUM SOC. PE ACȚII BOUTĂRIUL DE JOS

CONVOCARE

Reuniunea de Consum, societate pe acții din *Boutăriu de Jos*, va ține

a XXVI-a adunare generală

în ziua de 20 Martie 1933, orele 10 a. m. în localul institutului din Boutăriu de Jos la care on. acționari sunt rugați a lua parte în persoană sau prin delegați.

PROGRAM :

1. Raportul direcțiunii asupra activității desfășurată în 1932.
2. Raportul comitetului de cenzori.
3. Descărcarea direcțiunii prin darea absolutului.
4. Aprobarea dispozițiilor de luat față de debitori.
5. Eventuale propuneri.

ACTIVE	BILANȚ ÎNCHIEAT LA 31 DECEMBRIE 1932	PASIVE
1. Mobilier Lei 482—		1 Capital social Lei 40.000—
2. Mărfuri Inventar * 8.260—		2. Fond de rezervă * 40.127.42
3. Debitori * 162.379—		3. * dubioase * 27.430.50
		4. * cultural * 9.000—
		5. * filantropic * 1.494.20
		6. * local * 4.000—
		7. Creditori * 44.857.78
		8. Dividendă neridicată * 292—
		9. Remunerații * 2.538.10
		10. Salarii datorate * 569—
		11. Profit curat * 812—
	Lei 171.121—	Lei 171.121—
CHELTUELI	CONTUL PROFIT ȘI PIERDERE	VENITE
1. Impozite Lei 12.600—		1. Mărfuri Lei 17.372—
2. Cheltueli * 3.960—		
3. Profit curat * 812—		
	Lei 17.372—	Lei 17.372—

Boutăriu de Jos, la 31 Decembrie 1932.

Membrii Direcțiunii:

Valer Paveloniu ss. **Iosif Olariu ss.** **Iosif Aglieriu ss.**
director

Dionisie Rașca ss. **Alexandru Bârsila ss.** **Sevastian Boldea ss.**

Contul profit și pierdere, precum și Bilanțul, l-am examinat și l-am aflat în conformitate ce registrele principale și auxiliare.

COMITETUL DE CENSORI:

Mihuț Preda ss. **Petruț Rașca ss.** **Zachel Maciovan**